

Nujna prošnja.

Naše uredništvo nujno potrebuje fotografijo pokojnega Mateja Močnika, bivšega urednika „Učit. Tov.“ — Prosimo tistega, ki to fotografijo ima, naj nam jo takoj pošlje. Vrnemo mu jo v kratkem času. Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.

Salezijanski konvikt v Pazinu.

Zadnjič smo že povedali, kako lažeta Pučki Neprijatelj in list, ki se „Zarija“ med Slovence v Trstu. Mi se ne bomo prerekali z njima, ker vemo, da sta taka, kakor vsi klerikali, če jim stokrat dokažemo laž, je ne prekličeta. Gotovo je, da so nasprotniki Salezijancev na obnem zboru povedali take argumente, da niso mogli pobiti vsi zagovorniki niti enega. Mi poudarimo danes izmed mnogih samo tega, da se zada z ustanovitvijo Salezijanskega konvikta smrtni udarec hrvaškemu gimnaziju v Pazinu. To hočemo tudi dokazati.

2. odstavek 24. točke pogodbe dovoljuje, da smejo Salezijanci izpremeniti konvikt v zavod s popolnim ali delnim notranjim poukom. Kdaj se poslužijo te pravice? Gotovo le takrat, ko bo v konviktu mnogo dijakov. Če upoštevamo, da bo konvikt obsežen za 200 dijakov, če upoštevamo, da hrvaški gimnazij v Pazinu niti sedaj, ko je že popolen, nima mnogo nad 200 dijakov, nam je koj razvidno, da v zunanem gimnaziju ostane jako malo dijakov kakor hitro Salezijanci ustanove internat.

Upoštevajmo še to! Na hrvaškem gimnaziju v Pazinu je okrog 50 slovenskih dijakov. Ti bodo odpadli, kakor hitro bodo vsaj slovenske paralele ali v Trstu ali v Gorici ali mogoče v obeh krajih. Do tega mora priti, ker pomniti moramo, da na hrvaškem gimnaziju v Pazinu se slovensčina ne poučuje niti kot prosti predmet. Priznati moramo, da je vendar neka razlika med slovensčino in havasčino, posebno ker havasčina, ki jo navadno govore srednješolski profesorji, največkrat kar mrgoli tujk. Zaradi tega slovenski dijak, ko pride prvo leto na gimnazij, ne razume pouka, kar je vzrok, da mora velika večina slovenskih dijakov ponavljati I. razred. Temu se ni čuditi, saj smo se prepričali na obnem zboru 23. septembra t. l., da je na tem gimnaziju katehet, ki ne zna umljivo čitati hrvaški. In takega naj potem ume ubogi slovenski dijak!

Naravna posledica bo, da bi imel zunanji gimnazij le malo število dijakov, in naša skrbna vlada ga bo mirnim sreem zaprla s tem izgovorom. Tako bo končan gimnazij, ki so ga pridobili naši državni poslanci z velikim trudom. Čuditi se moramo, da tega ne uvidi dr. Laginja in da koplje tudi on grob onemu detetu, za katero se je trudil ob njegovem porodu.

Vemo, da se nam poreče, to se ne bo zgodilo nikdar, ker v tem slučaju se oglasi odbor, ki bo imel vrhovno nadzorstvo nad

konviktom. Ta izgovor je dober le za kratkovidne in za one, ki ne mislijo od danes na jutri. Odbor za vrhovno nadzorstvo bo sestavljen po „Osnovnem pismu“ sledeče: Predsednik je vsakokratni krški škof, po enega člana izbereta tržaško-koprski škof in kapitel krške stolne cerkve, a dva izbere dij. podporno društvo. V Istri imamo že dva neslovanska škofa, a mogoče je, da bo ob prvi priliki tudi krški škof Neslovan in potem naj ugovarjata dva proti trem, kolikor hočeta.

Iz tega je razvidno, kako se ugonablja hrvaški gimnazij v Pazinu, ravno po onih, ki bi morali skrbeti za njegov procvit, a škof Nagel in vlada se nam zadovoljno smejeta v pest.

Taka je, gospodje, in mirno pa dobro premislite, pa se gotovo prepričate, da trdimo prav!

Dne 7. januarja 1910. l. izide slavnostna številka našega lista v proslavo petdesetletnice izhajanja „Učiteljskega Tovariša“. — Vse tovarišice in tovariše, ki hočete prispevati za to slavnostno številko, vljudno prosimo, naj nam pošljejo rokopise do začeta decembra t. l. Želimo si zlasti krajših člankov,otic, spominov itd. — Naši prijatelji in somišljeniki pa proslave ta jubilej najlepše na ta način, ako poskrbe, da se število naših plačujočih naročnikov podvoji! Vsi na delo!

Za jubilejsko številko si želimo čimveč inseratov. — Tovarišice in tovariši, nabirajte jih pri tvrdkah, ki so s šolstvom in učiteljstvom v zvezi! Čim večkrat je priobčen inserat, tem cenejši je! Naša jubilejska številka naj kaže tudi glede inseratov dostojno lice! Kogar podpiramo mi, ta naj podpira nas! — Inserate je pošiljati direktno „Učiteljski tiskarni“ z izrečno navedbo kolikokrat se naj inserat priobči. — Vsi na delo!

Jubilej čeških šol na Dunaju.

Dne 8. novembra pred 40 leti je bil na zboru češkega delavskega društva na Dunaju izvoljen šolski odbor z nalogo, da reši vprašanje češke šole v prestolici. Po treh letih je nastalo iz tega odbora šolsko društvo „Komensky“.

Prvih pet let so bili Nemci tihi; so tudi nekateri darovali prispevkov za češko nadaljevalno šolo. Sam cesar je daroval društvu „Komensky“ 500 goldinarjev. Ali ko je društvo ustanovilo svojo prvo ljudsko

laga božja resnica, veseliti se mora, ko zagleda kateheta. Da bo pač moč doseči katehetu tako veselo in zdravo razpoloženje pri otrocih, mora biti na svojem mestu, posluži naj se osobito metode, ki bo utisnila nauke božje ne le v razum, ampak tudi v srce. Metoda naj bo taka, da mladino priklene na sodelovanje, in taka je — psihološka metoda. Ako katehet poučuje vestno, živahno metodično, bo dosegel, da verouk ne bo le na prvem mestu v izpričevalu, ampak bo imel prvo mesto v srcu otrokovega! (Burno odobravanje.)

G. predavatelj je nadalje pokazal, kako so temeljno pravilo, da naj bo ves pouk urejen po psiholoških pravilih, zagovarjali že Komensky, Herbart in Ziller. Če torej govorimo o napredku moderne pedagogike, ne smemo trditi, da so zavladali kar naenkrat novi principi za poučevanje. Ne! Pedagogika nas je le opozorila na večno veljavna pravila psihologije in logike. Komensky že je zahteval: Dajmo deci konkretnih predmetov, povedi! Od se teh lahko potem pride do pojmov. Enako je priporočal Herbart. Dasi protestant, je imel vendar zelo zdrave pojme, kako naj se predava otrokom. (Podčrtal Δ). Od konkretnega do abstraktnega! Mož, ki je sistemu Herbertovemu pomagal na noge, je pa Ziller.

šolo na Dunaju, so Nemci skočili pokonci! In začel se je martirij čeških otrok. Brže boljše Nemci uzakonili odredbo, da na nadaljevalnih šolah mora biti učni jezik edino-le nemški, dočim je vlada pred dvema mesecema dala zapreti 4 šole „Komenskega“ na Spodnjem Avstrijskem, in vladar je končno sankcioniral znane protičeške zakone. Sedaj sta na Dunaju zaprti dve češki šoli, in češki otroci se morajo učiti privatno.

Vendar more „Komensky“ pokazati na znatne uspehe svojega mukotrpnega delovanja. Na Spodnjem Avstrijskem ima „Komensky“ 5 ljudskih šol, 3 ponavljalnice, 5 jezikovnih šol in nadaljevalno šolo.

In vendar ni možno, kar z eno potezo peresa uničiti velike, žive veje z zdravega in čvrstega narodnega drevesa!

Druga odborova seja državne zveze avstrijskih okraj. šolskih nadzornikov.

Ta seja se je vršila dne 2. t. m. v Rodejevem Palece hotela na Dunaju. Ob navzočnosti skoraj vseh odbornikov so bile zastopane docela vse kronovine in vse narodnosti. Dnevni red je obsejal jako važne točke, in posvetovanje je trajalo z dveurnim presledkom opoldne od 9. ure dop. do pol šestih zvečer. Posebno važni so bili enoglasni sklepi o bodoči taktiki, ki so seveda obvezni tudi za deželne organizacije.

Ob pol 1 pop. je sprejel min. predsednik Bienerth ves odbor in takoj zatem tudi naučni minister. Oba ministra, osobito pa grof Stürgkh, sta priznala upravičenost zahtev okr. šol. nadzornikov in izrečno potrdila, da je stalno nameščenje okr. šol. nadzornikov neizogibna potreba, ki se jej ne bo možno več protiviti. Glavni zadržek je pač še finančni minister. Ker je večina državnozbornih strank zdaj že tudi za popolno podržavljenje okr. šol. nadzornikov, se torej to lahko izvrši takoj, kakor hitro dobe pokritje za stroške, ki narastejo zaradi tega.

Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.*

(Konec.)

V soboto je predaval dopoldne Miloš Štibler o združništvu. Njegovo predavanje je bilo temeljito in zanimivo. Razpravljal je o razvoju združništva drugod in pri nas Slovenceh, o bistvu raznih združenj in njih pomenu.

Drugi je predaval A. Ribnikar iz Ljubljane o delavstvu na Slovenskem. Predavatelja je predsednik tečaja iskreno pozdravil ter z veseljem poudarjal, da je bela Ljubljana — srce Slovenije — poslala predavatelja na tečaj. — A. Ribnikar se je obširno bavil z razmerami delavstva na Slo-

* Ker je bil naš poročevalec zadržan, objavljamo konec tega poročila šele danes.

Uredn.

veuskem, naslikal je socialne in političke razmere našega delavstva ter dokazal, da je bodočnost našega naroda v probuji in izobrazbi delavskih mas. Predavanje so navzoči poslušali z napeto pozornostjo ter se je vnela potem živahna debata, v katero so posegli Pesek, Prekoršek, Ribnikar, Lešničar, Knaflič i. dr.

Predavanje in debata so bile tako zanimive, da so poslušalci vztrajali do 1. ure popoldne. Potem so se podali h kosilu v gostilnico „Stadt Graz“ in popoldan so napravili izlet v Žalec.

V Žalcu so tečajnike prijazno sprejeli gg. župan žalski Širca, dr. Lipold, Kucec i. dr. G. Širca je nato razkazal vzorno urejeno hmeljarno, g. Kucec pa delniško pivovarno.

Ta popoldan ostane vsem izletnikom gotovo v trajnem prijetnem spominu.

Z večernim vlakom so se izletniki vrnili v Celje, kjer je bil zvečer v Narodnem domu prijateljski sestanek. Prihitei so nanj dragi gostje iz raznih krajev.

Predsednik „Zveze nar. društev“, tov. Pesek, pozdravi v iskrenih besedah vse udeležence sestanka, posebno pa mile goste, ki so prihitei celo iz daljne bele Ljubljane. Izvaja, da kakor dobiva telo iz središča — iz srca — na periferijo osvežujoči krvni tok, tako bi nam Slovence naj došla duševna vzpodbuda iz srca Slovenije v obmenje kraje. Ker so se pri tečaju združile moči iz periferije in središča, da store velik korak za pospešenje izobrazbe naroda, pozdravlja predsednik tečaja „združeno Slovenijo“, ki je bila isti večer zbrana in ki stremi za istimi plemenitimi smotri: za poglobitvijo izobrazbe in zdravim napredkom.

Govorili so še potem dr. Kukovec in dr. Žerjav o potrebi združenja vseh napredno mislečih Slovencev v enotno vseslovensko, ozir. jugoslovansko napredno stranko, dr. Grošelj o napredku in modernem naziranju, g. Smertnik o sokolstvu, g. Knaflič o potrebi znanja osnovnih državnih zakonov i. dr.

Oficialni del sestanka je zaključil predsednik tov. Pesek s kratkim govorom, da nam bo podlaga napredku izobraževalno delo, da se naj ustvari enotna vseslovenska organizacija, ki bo širila in poglobila izobrazbo med najširše sloje naroda, zakaj naša deviza bodi: z izobrazbo za napredek naroda!

Drugi dan, v nedeljo, je bilo zatvoritveno zborovanje v Sokolskem domu v Gaberju. Velika sokolska dvorana je bila malodane polna. Bilo je navzočih okoli 300 ljudi, prvi je govoril dr. Grošelj o modernem svetovnem naziranju. Predavatelj je s svojim izbornim, velezanimivim predavanjem kar hipnotiziral poslušalce, zakaj vsi so poslušali z napeto pozornostjo izvajanja govornikova. Predavatelj je razložil v izbranih besedah in primerih nekdanji svetovni nazor, govoril le o razvoju modernega svetovnega nazora in o njegovem boju z reakcionarci, ki ga (namreč moderni svetovni nazor) hočejo z vsemi sredstvi

Dalje v prilogi.

osobito pa zasluži ime jugoslovanskega zagovornika psihološke metode. Pri vseh katehetskikh prireditvah si izbere snov, različno po naslovu, zanimivo po vsebini, a namen ima vselej isti: prodreti hoče povsod s psihološko metodo, priboriti ji hoče veljavo, ki jo zasluži, seznaniti hoče z njo tudi tiste, ki jim je metodika deveta ali zadnja briga. (Hud poper! Op. Δ). — In res! Tudi po zadnjem njegovem predavanju, ki mu je gladko teklo z jezika, znamenje, da govori iz njega prepričanje — je prišlo več gospodov s prošnjo: „Kje dobiti primereno knjigo, da se poučimo o tej metodi?“

Profesor Heffler je naslovil svoj referat: „Treči formalni stupanj (asocijacija) kod Komenski-Herbert-Zillera i u službi vjerkouka.“

Poudarjal je najpoprej splošno, kaj je namen verstvenega poučevanja. Vsak pedagog ima in mora imeti pred očmi vzgojni moment. To, kar se otroci uče, ni samo za spomin, za um, temveč za življenje. Otroci morajo znati nauke, ki se jih uče v šoli izvajati tudi v življenju, morajo po njih živeti. Treba je torej skrbeti, da se deci v šoli verouk prikupi. Verouk ne sme biti za otroka — pokora, muka, ali nekaj zopernega. Ne! Veseliti se mora mladina na uro, ko se raz-

Psihološka metoda pripoku krščanskega nauka služi vsekdar dobro, ker ima trdno podlago v nauku božjem, ki ga hoče otrokom razložiti in v srce zasaditi, v tem, ko takozvana logična indukcija pri posvetnih predmetih otrok ne privede vselej do trdnega pojma. Pri razlagi katekizma pa s pripoveditvijo že nekako anticipiramo to, kar hočemo učiti, otrok pride nehote do nauka božjega, ki se nahaja v katekizmu. Tretja formalna stopnja, ki je nanjo Ziller toliko važnosti polagal, pri razlagi božjega nauka sama po sebi dostikrat odpade. Pripoved pomaga, da otrok gleda, misli in uporabi.

Predavanje, ki je bilo okrepljeno z mnogimi jasnimi zgledi, je krepko učinkovalo in navdalo vse poslušavce s prepričanjem. G. govornik se je ob sklepu zahvalil, da je došlo toliko udeležencev. „Veseli me to veličastno zborovanje“ je rekel, „a še bolj bom vesel, ako se lbo psihološka metoda uveljavila.“ (Dolgo odobravanje. Podčrtal Δ).

Možu-strokovnjaku (Podčrtal Δ) pač ni mogel nihče ugovarjati. Vsi, ki so po končanem referatu posegli v razgovor, so le pritrjevali izvajanju g. predavatelja in utrdili narzoče v prepričanju, da isti gospodje niso pravi katehetje, ki menijo, da se lahko iz-

haja brez metode pri pouku krščanskega nauka. —

Tako „Slovenski Učitelj“ v X. številki t. l. na strani 230 do 231. Odkrito povemo, da smo se teh vrstic prav razveselili. Tu smo enkrat brali poštene besede, ki jih je govoril mož-strokovnjak, naobražen katehet, ki nima vedno in vedno na jeziku „vera“ in „vera“, in ki jih je zapisal odkrit poročevalec katehet A. Čadež kot urednik. Literarni odstavki so pa slednjič najslajnejša proslava idej velikih mislecev-pedagoga Komenskega, Herbart in Zillera!

Bilo je leta 1893. Tedaj je zborovala v Mariboru „Zaveza avstr. jugoslov. učit. društev“, in sicer dne 16. in 17. avgusta. Poleg običajnih točk je bilo na dnevnem vzporedu tudi predavanje ravnatelja H. Schreinerja „O najnovjših reformatornih težnjah na pedagoškem polju“. Glavna ideja tega predavanja je pač temeljila na Herbartovem ukoslovju in vzgojslovju. To predavanje je bilo kaj poučno in temeljito in za tedanje dobo kaj aktualno, saj je ravno takrat pričel dobivati herbartizem po zaslugi Zillera občo veljavo. — In to predavanje je zbudilo strašno jezo v dr. Mahničju, ki je takrat še urejeval pokojnega „Bimskega Katolika“, da je v njem napisal strastno razpravo pod firmo: „Filozof Herbart o novodobni državni šoli“. Razprava se nahaja v IV.